

Vluchtelingen laten de verzorgingsstaat wankelen: vervroegde verkiezingen nodig (Jalta, 5 januari 2016)

Het vluchtelingenvraagstuk slechts vanuit een financiële hoek benaderen is moreel onjuist. Het is echter net zo moreel onjuist om de portemonnee zonder discussie te trekken voor iedere asielzoekers ten koste van de eigen bevolking. In de maatschappij zijn er veel vragen (integratie, Islam, gezinshereniging) over het vluchtelingenthema en vanuit de verschillende zuilen van de politiek worden kijkrichtingen aangedragen. Zijn we door de grote hoeveelheid vluchtelingen niet in zo'n cruciaal tijdsgericht terechtgekomen dat de bevolking aan zet is?

Met de grote toestroom aan vluchtelingen en economische gelukszoekers wordt de druk opgevoerd op de politiek om continue geld vrij te maken. Dit geld wordt gebruikt om directe kosten te dekken, zoals onderdak, medische zorg en voedsel. Maar er is ook geld nodig voor indirecte kosten zoals beveiliging van AZCs, inburgering, onderwijs en middellange termijn huursubsidie en de bijstand. Den Haag gaat opnieuw de fout in rondom de vluchtelingen thema: ambtenaren voorzien van oneindige budgetten. Deze combinatie leidt bijna per definitie tot zinloze uitgaven zoals we hebben gezien bij de Fyra, de JSF, de defensiehelikopter NH90 en het communicatie systeem C2000. Een financieel drama ligt op de loer. Sluipend maar gestaag lopen de kosten van de asielopvang op door het gebrek aan visie van de regeringspartijen. COA-directeur Gerard Bakker roept luidkeels met een Rijswijks accent: "Wij sjeffen dit", maar de indirecte kosten worden gemakshalve vergeten. Het is tijd voor het complete verhaal. Het geld is er namelijk helemaal niet. Volgens de laatste nationale prognose geven we al 10 miljard te veel uit (1.8% begrotingstekort) in Nederland. Uiteindelijk moet geld uit de lengte of uit de breedte komen. Een doorkijk naar de toekomst is gewenst.

Asielzoeker kost de samenleving 200.000 euro per stuk

Het is lastig om de kosten voor de asielopvang exact te berekenen. Echter, het is van belang om hier een goed gevoel voor te krijgen, om de impact op de verzorgingsstaat te berekenen. De directe kosten zoals recent opgegeven door het ministerie van Veiligheid bedragen 25.000 euro per persoon. De instroom in 2015 was rond de 50.000 asielzoekers, waarbij de kosten dus uitkomen op 1.25 miljard euro. Dit zijn eenmalige kosten. Uit een weggemoffeld onderzoek van het ministerie van Economische zaken uit 1994 blijkt dat de kosten in jaar 2 uitkomen op 90% van jaar van aankomst, dus de asielzoekers die zijn aangekomen in 2015 kosten wederom ruim 1 miljard euro in 2016. Kijken we nog iets verder weg naar lange termijn kosten dan zijn de netto kosten per asielzoeker per verblijfsjaar in Nederland 3000 euro vanaf het 25^e levensjaar (Elsevier onderzoek, 2010). Dit is een gemiddelde, sommige asielzoekers worden heel succesvol en rijk, anderen leggen een zware financiële druk op de maatschappij door bijvoorbeeld in de gevangenis te zitten. De gemiddelde leeftijd van de aangekomen asielzoeker in 2015 was 30 jaar en gaan we uit van een levensverwachting van 80 jaar, zijn de kosten voor deze groep 1.25 miljard (jaar 1) + 1 miljard (jaar 2) + 50 jaar x 50.000 x 3000 euro = 9.75 miljard euro kosten oftewel rond de 200.000 euro per persoon. Een precieze actuele en objectieve berekening vanuit het Centraal Plan Bureau over de directe en indirecte effecten van asielzoekers is op korte termijn gewenst. Slapen ze daar bij het CBP aan de Van Stolkweg in Den Haag?

De druk op de Rijksbegroting neemt toe

De rollende kosten per jaar bedragen ongeveer 5 miljard euro op een gemiddelde meerjarige instroom van 25.000 asielzoekers per jaar. Gaan we echter structureel naar een niveau van 50.000 asielzoekers, dan verdubbelen deze jaarlijkse kosten tot 10 miljard euro en gaan we richting het Samson-niveau van 200.000 asielzoekers per jaar, dan lopen de kosten voor de samenleving op naar 40 miljard structureel per jaar (15% van de totale begroting). Besluiten over zoveel geld moeten op een hele zorgvuldige manier worden genomen, zonder de waan van de dag, en waarbij de draagkracht van de samenleving in acht wordt genomen. Toen het kabinet aantrad in November 2012 was er geen sprake van een vluchtelingenprobleem.

De verkiezingsthema's (hypotheekrente aftrek, leenstelsel en de marktwerking in de zorg) en de Europese schuldencrisis die toen speelden. De politieke thema's nu zijn de vluchtelingen crisis en de Europese crisis. Het mandaat van het huidige kabinet is verkregen op andere gronden. En dus niet meer geldig.

Waar gaat worden gesneden?

Het gaat niet lang duren voordat minister Dijsselbloem een herziene rijksbegroting gaat inleveren bij de Kamer waarin de posten voor de asielopvang significant hoger zullen zijn gebudgetteerd. Dit zal automatisch vanuit het ministerie van Financiën leiden tot de vraag bij welke andere ministeries er dan gaat worden bespaard. Gezien de recente discussies ligt een lastenverzwaring via de inkomensbelasting niet erg voor de hand op korte termijn. Daarnaast lijkt het onbegonnen werk om op Defensie en Binnenlandse Zaken (politie en AZC) te gaan snijden. De drie echte grote pijlers waar dan nog kan worden gesneden is de zorg, de sociale zekerheid, o.a. de bijstand en het onderwijs. Op alledrie zal een behoorlijke ingreep moeten plaatsvinden om de Rijksbegroting weer op peil te krijgen. Daarnaast zijn dit nou juist de thema's waarbij de politieke verschillen significant zijn. Zo zal een voorstel om medische zorg na het 75^e levensjaar uit eigen zak te laten betalen, een halvering van de bijstand of om schoolgeld te gaan vragen vanaf de basisschoolleeftijd kunnen gaan rekenen op ruime maatschappelijke onrust. Het laten oplopen van de staatsschuld is de weg van de minste weerstand, het meest aannemelijke scenario vooralsnog. Hoe dan ook, we kunnen de echte discussie over de toekomst van de verzorgingsstaat voor ons uit blijven duwen, maar er zal een moment komen dat we gedwongen worden om deze lastige keuzes te maken. De vluchtelingen crisis zal deze discussie slechts naar voren halen in de tijd.

De gang naar de Koning

Kabinet Rutte 2 (VVD-PVDA) is al ruim drie jaar aan regeren. Uit recente peilingen blijkt dat de Nederlandse bevolking zijn vertrouwen heeft verloren in dit kabinet. Peilingen en de verkiezingsuitslag liggen doorgaans niet compleet in elkaars verlengde, de disconnect is echter glashelder op dit moment. Daarnaast kent het vluchtelingen thema vele kanten, waarbij de verschillende partijen hun hoofden breken over de uiteindelijke positionering. Zo'n kent de bijvoorbeeld SGP de noodzaak tot het opnemen van vluchtelingen vanuit een Bijbels oogpunt, echter heeft zij problemen met het verstrekken van allerlei gratis geld vanuit conservatief oogpunt. De positionering voor de PVV is helder: grenzen dicht, echter dit is niet de gemiddelde mening van de Nederlander die toch socialer is en stemt vooralsnog. Kijken we nog een laag dieper, dan gaat deze discussie helemaal niet over de vluchtelingen, maar gaat het over de democratie als zodanig. En dan is de uiteindelijke vraag aan de premier: "Wil ik de rit uitzitten en mijn eigen kabinet redden?", of "ga ik terug naar de stembus en vraag ik om een nieuw mandaat?". Vanuit de geest van de democratie zou het laatste gewenst zijn waarbij alle partijen hun standpunten helder het daglicht kunnen laten zien en waarbij de stemmende bevolking kan kiezen welke partij dit probleem het beste kan oplossen. Het ontlopen van het oordeel van de kiezer op korte termijn zal zich wreken op de zittende regeringspartijen en de oppositie bij de volgende verkiezingen. De bevolking heeft namelijk al een signaal van betrokkenheid afgegeven door het nietszeggende referendum over Oekraïne dat het gehoord wil worden. Bewust de kiezer niet serieus nemen is een electorale doodzonde die onnodig is. Kwetsbaar en weloverwogen de weg naar de Koning maken om het ontslag in te dienen gevolgd door een goed doordachte oplossing voor de vluchtelingen crisis en de toekomst van de verzorgingsstaat is de enige manier voor kabinet Rutte 2 om nog serieus te worden genomen. Op naar vervroegde verkiezingen in 2016!

Dr. Rutger van den Noort is te volgen op twitter via @RutgervdNoort